

5-11-2017

Postbus 10.001
5280 DA Boxtel
Bosscheweg 56
5283 WB Boxtel

Ministerie van Economische Zaken
Directoraat-generaal Energie, Telecom & Mededinging
Directie Energie en Omgeving
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Tel. (0411) 618 618
Fax (0411) 618 688
info@dommel.nl
www.dommel.nl

Boxtel	: 2 november 2017	behandeld door	: [REDACTED]
ons kenmerk	: Z46766/U59202	doorkiesnummer	: [REDACTED]
uw kenmerk	: DGTEM-EO/17137087	e-mail adres	: [REDACTED]
onderwerp	: Advies winningsplan	bijlagen	: -
	Loon op Zand en Loon op Zand-Zuid (Vermilion)	verzonden	: 3 november 2017

Geachte heer, mevrouw,

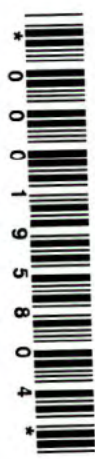
Het bestuur van Waterschap De Dommel is door middel van uw brief van 6 september 2017 (kenmerk DGTEM-EO/17137087) op de hoogte gesteld van de voorgenomen wijziging van het winningsplan Loon op Zand en Loon op Zand-zuid. Waterschap de Dommel heeft vanuit de Mijnbouwwet de gelegenheid om advies uit te brengen aan het Ministerie van Economische Zaken omtrent deze wijziging van de winning. Onderstaand is ons advies uitgewerkt.

Algemeen

Waterschap De Dommel voert het beheer over het regionale watersysteem in een gedeelte van Noord-Brabant, de winlocaties Loon op Zand en Loon op Zand-zuid vallen geheel binnen het beheergebied. Het advies geformuleerd in deze brief is toegespitst op de regionale effecten en belangen voor het beheer van het watersysteem en eventuele effecten op infrastructuur (waterkeringen en technische infrastructuur voor inzameling en verwerking van huishoudelijk afvalwater) als gevolg van de uitvoering van de gaswinning. In dit advies komt onze visie ten aanzien van de transitie naar een duurzame energievoorziening en beperking van de uitstoot van broeikasgassen niet aan bod, hiervoor wordt gerefereerd aan de afspraken die de waterschappen met het Rijk hebben gemaakt in het Klimaatakkoord.

Effecten op het watersysteembeheer

Na bestudering van het Winningsplan van Vermilion Energy (versie 1.3, 24 augustus 2017) wordt door waterschap verwacht dat de uitbreiding van de reeds bestaande gaswinlocatie Loon op Zand in productievolume en winningsduur geen (nieuwe) effecten zal opleveren voor het regionale watersysteembeheer. In kwantitatieve zin heeft de uitgebreide winning naar verwachting geen effecten op waterafvoeren of waterpeilen. In kwalitatieve zin zijn er in het ondiepe en middeldiepe grondwater geen effecten te verwachten die van invloed zijn op de waterkwaliteit van het

oppervlaktewatersysteem. Proceswater wordt afgevoerd naar een erkend verwerker, dit vormt daarmee geen mogelijke bedreiging voor directe lozing op oppervlaktewater.

Advies Waterschap De Dommel ten aanzien van watersysteembeheer: op basis van de inhoudelijke beschrijving in het winningsplan van Vermilion concludeert het waterschap dat het aannemelijk is dat er geen negatieve effecten zullen optreden in het watersysteembeheer.

Effecten op infrastructuur waterbeheer

Er is binnen de winningslocaties Loon op Zand en Loon op Zand-zuid, of in de directe nabijheid hiervan geen waterkerende infrastructuur van het watersysteem aanwezig (dijken of kades).

Binnen de contouren van wingebed Loon op Zand-Zuid nabij de weg N261 zijn 2 rioolpersleidingen van het waterschap aanwezig. Dit is de persleiding Moerenburg/Berkel-Enschot (glasvezel versterkt kunststof (GVK) Ø 900 mm) en persleiding Udenhout (asbest-cement Ø 400 mm). Rioolpersleidingen voorzien in een belangrijke maatschappelijke functie, namelijk het afvoeren en verwerken van huishoudelijk afvalwater. Het is belangrijk om deze functie zo goed als mogelijk te beschermen. Ontoelaatbare trillingen of belastingen kunnen vanwege de materiaaleigenschappen leiden tot breuk van de persleidingen waardoor er een maatschappelijke probleem kan ontstaan door belemmering van de afvoer en verwerking van huishoudelijk afvalwater.

Ongeveer 2 km ten westen van de wingebeden is rioolwaterzuiveringsinstallatie Tilburg gelegen. Op het terrein wordt huishoudelijk afvalwater gezuiverd en wordt uit reststromen biogas geproduceerd (Energiefabriek). Op het noordelijk deel van het terrein is een effluentvijver gesitueerd voorzien van een ringdijk; deze vijver is aangelegd om gezuiverd afvalwater te bufferen voordat het water wordt uitgelaten op oppervlaktewater (Zandleij). De zuivering van huishoudelijk afvalwater is een belangrijke maatschappelijke functie. Ontoelaatbare bodemtrillingen of bodemdaling kunnen het functioneren van de rioolwaterzuiveringsinstallatie, Energiefabriek en ringdijk aantasten, waardoor de zuivering van huishoudelijk afvalwater mogelijk wordt beperkt en er een maatschappelijk probleem zou kunnen ontstaan.

Advies Waterschap De Dommel ten aanzien van infrastructuur waterbeheer: er is binnen het wingebed Loon op Zand-Zuid kwetsbare persriolering aanwezig. Op ca. 2 km afstand is een rioolwaterzuiveringsinstallatie en de Energiefabriek aanwezig. In het winningsplan van Vermilion wordt het seismisch risico als zeer laag ingeschat (laagste risicoklasse) en is de verwachte bodemdaling beperkt (maximaal 0,8 cm in de kern). Uitgaande van deze onderbouwingen wordt geconcludeerd dat het aannemelijk is dat er als gevolg van de uitbreiding van de aardgaswinning geen negatieve effecten zullen optreden naar deze kwetsbare infrastructuur. Ten aanzien van het hydraulische stimuleren van winputten wordt verderop in dit advies een opmerking gemaakt.

Effecten van hydraulische stimulatie ('fracken')

In bijlage 13 van het winningsplan van Vermilion is beschreven dat er mogelijk ook hydraulische stimulatie van winputten zal worden uitgevoerd en is uiteengezet hoe het proces van de uitvoering van stimulatie er uit ziet. Verder wordt beschreven hoe

technische risico's en risico's voor de omgeving worden beheerst (onder andere monitoringsprogramma van grondwater- en oppervlaktewater).

Het seismisch risico van hydraulische stimulatie wordt door Vermilion als zeer laag ingeschat. Vermilion merkt op te werken aan het plaatsen van een extra seismisch meetstation in de buurt van de winningen in Waalwijk om meer representatieve meetgegevens te verkrijgen voor de regio.

Advies Waterschap De Dommel ten aanzien van hydraulische stimulatie:

De beschreven impact van hydraulische stimulatie op zowel de ondergrond en bovengrond lijkt beperkt. Eventuele risico's worden onder toezicht van SodM beheersbaar geacht. Op basis van de onderbouwing van Vermilion lijkt het aannemelijk dat er als gevolg van hydraulische stimulatie van winputten geen negatieve effecten zullen optreden. In de planvorming van een voorgenomen hydraulische stimulatie adviseert het waterschap om specifiek aandacht te schenken aan de effecten op de stabiliteit van de eerder genoemde kwetsbare rioolpersleidingen in wingebed Loon op Zand-Zuid. Ook effecten op de rioolwaterzuiveringsinstallatie Tilburg en Energiefabriek dienen beschouwd te worden. Het waarborgen van de maatschappelijke functie van deze leidingen en installaties wordt belangrijk geacht.

Het waterschap vindt het positief dat er een extra seismisch meetstation in de omgeving van Waalwijk wordt ingericht om regionale effecten beter te kunnen volgen.

Tot slot

Waterschap De Dommel stelt bij de geformuleerde adviezen de voorwaarde dat de constatering en conclusies ten aanzien van technische en geologische effecten van gaswinning (beschreven in het winningsplan van Vermilion) worden onderschreven door de inhoudelijke experts Staatstoezicht op de Mijnen (SodM) en de Technische commissie bodembeweging (Tcbb).

Mochten er als gevolg van de uitvoering van de aardgaswinning, inclusief hydraulische stimulatie onverhoopt toch negatieve effecten ontstaan voor het watersysteembeheer of infrastructuur van het waterschap, dan zal Waterschap De Dommel de initiatiefnemer volledig aansprakelijk stellen voor schades en eventuele vervolgschades.

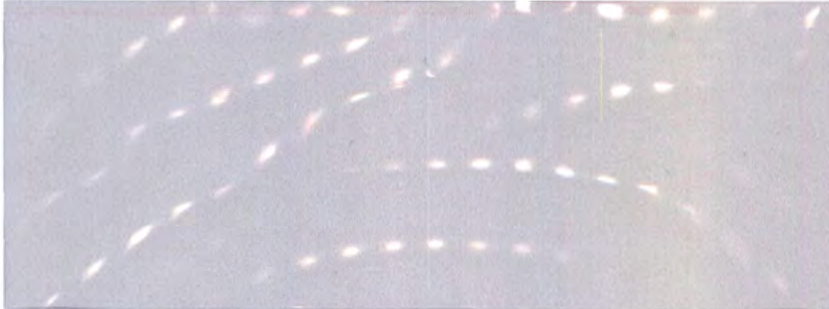
Met vriendelijke groet,
Waterschap De Dommel

A handwritten signature in red ink, appearing to be 'J. J. J.', written over the redacted area.

procesmanager externe planvorming

Postbus 10.001 • 5280 DA Boxtel

#0000#00#X0X#00#0000#
HX1PP #6561X0X#00#0000#

6-11-2017